LEDIGHEDEN BLANDT ARBEJDSMÆND I NOGLE JYSKE AMTER

KRISTIAN ANTONSEN

De sidste års høje ledighed har i væsentlig grad været præget af arbejdsløshed blandt arbejdsmændene. Det relativt set største antal ledige arbejdsmænd findes i landkommunerne, hvor langt den overvejende del af de arbejdsløshedsforsikrede er ufaglærte.

Arbejdsmændenes ledighed svinger meget stærkt, i de egentlige vintermåneder er den 5 à 6 gange så stor som i de bedste sommermåneder. Dette er hovedsagelig en følge af, at to erhverv, nemlig landbrug samt bygge- og anlægsvirksomhed, der beskæftiger omkring 40 % af arbejdsmændene, har udprægede sæsonsvingninger i beskæftigelsen. I de år, hvor vinterens forløb er nogenlunde normalt, og vejrliget tillader, at udendørs arbejde genoptages i marts, vil ledigheden i sommerhalvåret sædvanligvis være mellem 1/3 og 1/4 af ledigheden i vinterhalvåret.

Da arbejdsmandsarbejdet i landkommunerne stort set enten er udendørs arbejde eller på anden måde er afhængigt af vejrliget, vil vinterens længde være afgørende for, i hvilke måneder den maksimale ledighed forekommer. Det gennemsnitlige antal helårsledige var således betydelig lavere i 1956/57 end i 1957/58, idet forårsarbejdet i 1958 kom i gang meget sent, hvilket resulterede i unormal stor ledighed i februar og marts 1958. Sammenholdt med tidligere år kan 1956/57 betegnes som et nogenlunde normalt år, såvel hvad ledighedens omfang som dens sæsonsvingninger angår.

SÆSONVARIATIONERNE

Ledighedens sæsonvariation anvendes sædvanligvis som betegnelsen for forholdet mellem ledigheden i sommerhalvåret sammenlignet med vinterhalvåret. Opdelingen i de to perioder foretages således, at der til hver af dem henregnes seks sammenhængende måneder; undtagelsesvis ser man også, at et færre antal måneder udvælges som repræsenterende et halvår[1]).

[1]) jvf. Lauge R. Kallestrup: »Sommer- og vinterarbejdsløshedens geografiske fordeling 1956 og 1957« i Socialt Tidsskrift maj–juni 1958, hvori der anvendes tre måneder som repræsenterende et halvårs ledighedssituation.

Da det her anvendte statistiske materiale er opgjort månedsvis, har det været muligt at anvende en anden inddelingsmåde end hidtil. Grundsynspunktet har været dette, at den maksimale beskæftigelse, svarende til den minimale ledighed, er en afgørende faktor med hensyn til at fastholde arbejdskraft, og at denne effekt stort set må være den samme, hvad enten den fungerer kontinuert (seks eller tre måneder i træk) eller diskontinuert (seks eller tre måneder i årets løb). Ud fra dette synspunkt er ledighedstallene for hver enkelt kommune blevet gennemgået, og derefter er det gennemsnitlige månedlige antal ledige blevet udregnet for henholdsvis de seks måneder, der havde det mindste, respektive det største, antal ledige. De seks måneder med det mindste antal ledige behøver ikke at følge i direkte fortsættelse af hinanden, men kan meget vel være afbrudt af en eller flere perioder med større ledighed, altså af måneder, som er henregnet til de seks måneder med størst antal ledige.

Udvalget af måneder med mindst, respektive størst, ledighed er baseret på tal for hver enkelt kommune; som følge heraf vil det udvalg af måneder, der dækkes af de to perioder, variere fra kommune til kommune. Sammentællinger af minimumsledigheden for større områder, f. eks. for amter, vil næppe give et helt rigtigt udtryk for sæsonledighedens omfang, idet nogle

Tabel 1

Ledige arbejdsmænd i sognekommunerne i Jylland. 1956/57.

Amt	Gennemsnitligt antal ledige beregnet for		
	6 laveste mdr.	6 højeste mdr.	hele året
Vejle	178	1026	602
Skanderborg	162	834	498
Århus	147	725	436
Randers	199	1439	819
Ålborg	381	2187	1284
Hjørring	247	1841	1044
Thisted	117	905	511
Viborg	143	1333	738
Ringkøbing	153	1267	710
Ribe	112	958	535
Haderslev	39	445	242
Åbenrå	43	327	185
Sønderborg	20	224	122
Tønder	36	314	175
Jylland	1977	13825	7901

Kilde: Arbejdsministeriets månedlige opgørelse af ledigheden.

af de forsikrede må formodes at være beskæftigede i andre amter end det, hvori deres hjemstedskommune ligger. Tilsvarende gælder det selvfølgelig, at de lidt afvigende perioder medfører, at halvårstallene ikke helt gengiver den konkrete ledighedssituation, men noget meget nær op ad den. Teoretisk set burde en sammentælling for amterne efter det samme princip, som her er anvendt for kommunerne, forudsætte en række mindre korrektioner, men da det nødvendige talmateriale ikke findes, er optællingen angivet ukorrigeret (se tabel 1). Det billede, der ville fremkomme, hvis man kunne opgøre det korrigerede antal ledige, kan dog anskueliggøres ved anvendelse af en kartografisk fremstilling i stedet for en tabellarisk. Beskæftigelse uden for hjemstedskommunen vil nemlig i hovedsagen være begrænset til de nærmest liggende kommuner, alene som følge af de med stigende afstand proportionale transportudgifter og tidstab. I det omfang, hvor sammenhængende områder, omfattende en flerhed af kommuner, viser samme variation, må man derfor kunne gå ud fra, at deres beskæftigelsesmæssige struktur er nogenlunde ensartet.

Sæsonvariationerne synes herefter at være størst i Nord-, Vest- og Sydjylland, svarende til de egne i Jylland, hvor industrialiseringen er mindst fremskreden, medens de er mindst i de østjyske amter fra Vejle i syd til Ålborg i nord, eller den del, hvor industri og bybebyggelse er mest udbredt. Med andre ord er den generelle sæsonsvingning i landbrugets beskæftigelse i Østjylland dæmpet af et overskud af arbejdskraft, der ikke har kunnet blive beskæftiget, hverken i landbrug eller industri. Undersøger man kommunerne enkeltvis, vil det som hovedregel vise sig, at kommuner med stor ledighed i minimumsmånederne også har stor ledighed i maksimumsmånederne. Dette gælder ikke alene for de kommuner, der betegnes som arbejdsløshedsøer, men også for en del kommuner med langt mindre relative ledighedstal.

For landbrugskommunernes vedkommende er sæsonsvingningerne særlig store, i mange kommuner vil der i de 6 måneder, der har lavest ledighed, overhovedet ikke være arbejdsløshed eller kun et par mand ledige. Tabel 2 viser, hvorledes den gennemsnitlige helårsledighed fordeler sig efter sæsonvariationernes styrke. Tabellen omfatter kun tre amter: Randers, Ålborg og Hjørring; af disse er det Randers amt, der minder mest om de øvrige jyske amter. De i tabellen anførte ledighedstal refererer udelukkende til det gennemsnitlige antal helårsledige i 1956/57.

Kommunerne er først delt i to grupper, hvoraf den ene (A) består af kommuner, der som gennemsnit for de seks laveste månedlige ledighedstal har haft mindst 3 ledige, medens den anden (B) har færre end 3 ledige i de seks laveste måneder. Motiveringen herfor er, at de kommuner, der indgår i gruppe B, har en så lille arbejdsloshed i sommerhalvåret, at man kan betragte dem som havende fuld beskæftigelse i denne del af året. Her-

Tabel 2

Sæsonvariationen i ledigheden blandt arbejdsmænd. Sognekommunerne 1956/57.

	Randers amt			Ålborg amt			Hjørring amt		
	Antal kommuner	Gennemsnitligt antal helårsled.		Antal kommuner	Gennemsnitligt antal helårsled.		Antal kommuner	Gennemsnitligt antal helårsled.	
		absolut	relativt		absolut	relativt		absolut	relativt
A. Kommuner med 3 ledige eller flere i gennemsnit af 6 laveste måneder:									
6 højeste mdr. mindre end 4 gange 6 laveste.....	2	73	9	5	232	18	2	174	17
6 højeste mdr. 4 til 6 gange 6 laveste.....	14	219	27	7	296	23	8	184	18
6 højeste mdr. 6 til 8 gange 6 laveste.....	5	109	13	6	209	16	4	168	16
6 højeste mdr. 8 til 12 gange 6 laveste.....	3	59	7	7	174	14	5	125	12
6 højeste mdr. over 12 gange 6 laveste.....	–	–	–	1	50	4	4	119	11
B. Kommuner med 2 eller færre ledige i gennemsnit af 6 laveste måneder.....	53	359	44	40	323	25	34	274	26
I alt..	77	819	100	66	1284	100	57	1044	100

Kilde: Arbejdsministeriets månedlige opgørelse over ledigheden.

til kommer, at ubetydelige og tilfældige udsving i antallet af ledige vil resultere i ganske anselige sæsonsvingninger målt i forhold til det ofte temmelig lille antal arbejdsmænd.

Det er en betragtelig del af kommunerne i de tre amter, der henhører under denne kategori, i Randers amt: 69 %, i Ålborg amt: 61 % og i Hjørring amt: 60 %, medens det – som venteligt – kun er en noget lavere andel af de helårsledige, der har hjemme i denne kategori, nemlig henholdsvis 44 %, 25 % og 26 %.

De øvrige kommuner (der har gennemsnitlig 3 eller flere ledige i de seks måneder med mindst ledighed) er derefter inddelt i fem grupper efter det relative forhold mellem den maksimale og den minimale ledighed. Jo mindre det tal er, der angiver dette forhold, desto mindre er forskellen i beskæftigelsen inden for de to perioder. De kommuner, der har det største forholdstal, er nærmere ved fuld beskæftigelse i den bedste del af året end kommuner med et lavere forholdstal.

Kommuner med alvorlige beskæftigelsesmæssige problemer vil hoved-

sagelig findes i de to undergrupper, hvis forholdstal er lavere end 6. Som det fremgår af ledighedstallene, er der i disse kommuner procentvis stort set lige mange ledige i Randers og Hjørring amter, nemlig henholdsvis 36 % og 35 %, medens andelen i Ålborg amt udgør 41 %. Denne forskel, samt at det absolutte antal ledige er betydelig større, giver udtryk for, at beskæftigelsessituationen som helhed er ringere i Ålborg og Hjørring end i Randers. Bedømt udelukkende ud fra sæsonvariationerne må Aalborg amt karakteriseres som det dårligst stillede og Randers amt som det bedst stillede.

Sæsonvariationerne inden for de enkelte kommuner fremgår af kortene. I langt de fleste kommuner med små sæsonudsving forekommer forstadsbebyggelse eller stationsbyer, medens kun et fåtal er helt uden bymæssig bebyggelse. Blandt kommunerne i mellemgrupperne (6 højeste måneder = 6–12 gange 6 laveste måneder) findes en del udprægede landbrugskommuner, men stadig har de fleste kommuner bymæssig bebyggelse. Blandt kommuner med endnu større sæsonvariation findes overvejende rene landbrugskommuner og kommuner med mindre bymæssige bebyggelser.

For de mere eller mindre udprægede landbrugskommuner synes det som om, man alene ved sæsonvariationerne kan få et indtryk af ledighedens karakter. De store udsving i ledighedsprocenten er som nævnt forårsaget af naturgivne faktorer i forening med manglende beskæftigelsesmuligheder uden for det sæsonprægede erhverv. Inden for landbruget er sæsonudsvingenes størrelse endvidere afhængige af den anvendte driftsform og den dertil knyttede teknik[2]). Ændringer heri må formodes at foregå så langsomt, at de – inden for den nærmeste fremtid – næppe vil få betydning for landbrugets varierende beskæftigelse. Mulighederne, for at landbrugsarbejderne skulle kunne beskæftiges i andre erhverv uden for landbrugssæsonen, synes heller ikke at være gode. Man kan derfor gå ud fra, at en begrænset sæsonledighed ikke kan undgås i landbruget og at en sådan ledighed – indtil ændringer af strukturel karakter foreligger – sædvanligvis vil indgå i de udprægede landbrugskommuners beskæftigelsessituation.

HELÅRSLEDIGHEDENS OMFANG

Som udtryk for den relative ledighed anvendes som regel arbejdsløshedsprocenten, d. v. s. antallet af ledige i forhold til antallet af arbejdsløshedsforsikrede. Medens denne fremgangsmåde nok kan anvendes for købstædernes vedkommende, giver den et fortegnet billede af ledighedsforholdene i de enkelte landkommuner, et billede hvis utilstrækkelighed tiltager, jo mindre kommunerne er. Årsagerne hertil er først og fremmest,

[2]) se bl. a. Arbejdsmarkedskommissionens betænkning: »Beskæftigelsens sæsonsvingninger« 1955.

at et lille antal forsikrede forårsager abnormt store relative udsving i ledigheden, og endvidere at arbejdsløshedsforsikringens intensitet varierer fra kommune til kommune.

For at undgå de ovennævnte mistolkninger kan man måle ledigheden i forhold til den enkelte kommunes totale beskæftigelse og dermed få et indtryk af ledighedens betydning for kommunen og dens økonomiske liv. Hertil behøver man oplysninger om det antal personer, der er beskæftiget i hver enkelt kommune, enten inden for de arbejdsfelter, der normalt beskæftiger arbejdsmænd eller inden for alle erhverv under eet. Oplysninger af denne art er sparsomme, og det eneste anvendelige talmateriale er baseret på folketællingen 1950 og omfatter de i samtlige erhverv beskæftigede personer. En sammenligning mellem de to sæt tal fra henholdsvis 1950 og 1956/57 kan foretages med enkelte forbehold, især for så vidt angår forstæderne. Den befolkningsmæssige udvikling siden 1945 har været temmelig ensartet i de fleste af kommunerne i de tre undersøgte amter. Hertil kommer, at industribeskæftigelsen stort set har været uforandret og at det fald, der har været i landbrugsbeskæftigelsen synes at være nogenlunde jævnt spredt. Det er herefter næppe uberettiget at antage, at de ændringer, der har fundet sted i landkommunernes beskæftigelsesstruktur, ikke er af et sådant omfang, at de vil umuliggøre en sammenligning som den tidligere omtalte. Derudover kan anføres, at andre sammenligningsgrundlag (f. eks. kassemedlemmer, indbyggertal) i mange tilfælde vil være mere uegnede end antallet af de i erhvervene beskæftigede i 1950.

Tabel 3

Antal helårsledige arbejdsmænd 1956/57 sammenlignet med antallet af de i erhvervene beskæftigede 1950, inddelt efter ledighedens relative omfang.

Kommuner hvor de helårsledige i procent af de i erhvervene beskæftigede udgjorde:	Randers amt				Ålborg amt				Hjørring amt			
	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]
under 1 %	17	6.018	42	0,70	11	5.399	37	0,69	10	4.277	28	0,66
1,00 %–1,49 %	13	6.961	88	1,26	15	13.786	166	1,20	16	13.720	173	1,26
1,50 %–1,99 %	24	14.332	251	1,75	14	9.536	169	1,77	12	12.108	215	1,77
2,00 %–2,49 %	13	11.497	245	2,13	7	4.365	96	2,20	9	8.620	189	2,19
2,50 %–2,99 %	6	3.686	103	2,80	7	6.769	188	2,78	7	10.818	283	2,62
3,00 %–3,49 %	2	1.508	49	3,26	5	7.517	249	3,31	1	515	17	3,30
3,50 %–3,99 %	2	1.163	41	3,53	2	3.986	153	3,84	–	–	–	–
4,00 % og derover	–	–	–	–	5	4.529	226	4,99	2	1.887	139	7,37
I alt	77	45.165	819	1,81	66	55.887	1.284	2,30	57	51.945	1.044	2,01

[1] D.v.s. helårsledige i procent af de i erhvervene beskæftigede.

Kilder: Arbejdsministeriets månedlige opgørelser over ledigheden. Statistisk Departement: Erhvervsgeografisk materialesamling, 1956.

Resultatet af denne sammenligning ses af omstående tabel 3. Det fremgår heraf, at den absolutte ledigheds fordeling på kommunerne (inddelt efter ledighedens relative omfang) varierer betydeligt mellem de tre amter. En mindre detailleret inddeling efter ledighedsgrupper er vist i tabel 4 nedenfor og anvendt på kortene.

Tabel 4

De helårsledliges fordeling i 1956/57.

Områder hvor ledighedsgraden[1] udgjorde	Randers amt	Ålborg amt	Hjørring amt
Mindre end 2 %	46,5	29,0	39,8
2 % til 3 %	42,5	22,1	45,2
Mere end 3 %	11,0	48,9	15,0
I alt..	100,0	100,0	100,0

[1]de helårsledige i forhold til de i erhvervene beskæftigede.

Områder med en ledighedsgrad på under 2 % må i almindelighed karakteriseres som havende en relativ høj beskæftigelsesgrad. Omvendt vil de fleste områder med en ledighedsgrad på mere end 3 % have alvorlige beskæftigelsesmæssige problemer af såvel social som økonomisk art. Overgangsgruppen med 2 til 3 % i ledighedsgrad kan næppe bedømmes generelt, idet såvel strukturelle ændringer som akutte konjunktursvingninger kan bevirke, at ledigheden ændres.

Atter her ses en tydelig forskel mellem forholdene i Randers amt på den ene side og Ålborg samt Hjørring amter på den anden side. Især er Ålborg amt hårdt ramt, idet 12 kommuner, svarende til knap 30 % af amtets befolkning, har en ledighedsgrad over 3 %. For Hjørring amts vedkommende er det – udover Jetsmark kommune – mellemgruppen med 2–3 % i ledighedsgrad (16 kommuner med godt 1/3 af amtets indbyggertal), der har de største beskæftigelsesmæssige problemer.

Fordelingen på kommuner ses af de respektive amtskort. Det fremgår heraf, at stor ledighedsgrad findes i visse forstæder, men især dog i kommuner med stationsbyer. Endvidere må det påpeges, at disse kommuner ligger nogenlunde samlet i større områder, f. eks. det centrale Djursland, det østlige Himmerland og det sydlige Vendsyssel, medens omvendt store sammenhængende områder består af kommuner med lav ledighedsgrad. Ved sammenligning med den andel af kommunernes beskæftigede, der findes inden for landbrug m. m., fremgår det, at de fleste kommuner med høj ledighedsgrad har forholdsvis få inden for dette erhverv, hvilket f. eks. er tilfældet i det østlige Himmerland og delvis også på Djursland.

BEBYGGELSES- OG ERHVERVSSTRUKTUR

Det samlede indtryk af disse to betragtningsmåder bliver, at ledigheden synes at være relativ størst og mest ensartet året igennem i kommuner med bymæssig bebyggelse og mindre landbrugsbeskæftigelse end i de rene landbrugskommuner. Til illustration af dette forhold er der, sammen med de to andre sæt kort, vist kort over indbyggertallene i stationsbyerne i 1955 og over den gennemsnitlige helårsledighed i 1956/57. At nogle af de største ledighedstal findes i de største stationsbyer, måtte man naturligvis forvente, på den anden side er der stationsbyer af ganske betydelig størrelse, som har en forholdsvis ringe ledighed, f. eks. Hadsten, Assens, Års og Hirtshals. I nogle af disse byer afviger erhvervssammensætningen betydeligt fra den for stationsbyerne sædvanlige, dette gælder f. eks. Hirtshals med dens store fiskerbefolkning og de dermed forbundne øvrige erhverv.

For at undersøge i hvilket omfang ledigheden varierer med bebyggelsens udformning og erhvervsfordelingen er kommunerne opdelt under hensyntagen til den procent, befolkningen i de bymæssige bebyggelser udgør af det samlede indbyggertal kombineret med håndværks- og industribefolkningens andel af den samlede befolkning. For hver af de herved fremkomne grupper af kommuner er endvidere anført ledighedstallene og ledighedsgraden, jvf. nedenstående tabel 5.

Det fremgår heraf, at der med en stigende andel af befolkningen i bymæssig bebyggelse og en stigende andel af befolkningen i håndværk og industri fremkommer en serie ledighedstal med stigende tendens, uanset om man som i tabel 5 inkluderer forstæderne eller udelader dem. Som venteligt er også sæsonvariationerne aftagende med stigende andel af bymæssig bebyggelse.

Selvom man for enkelte af de her omhandlede stationsbyer kan finde frem til en specifik motivering for den derværende store ledighed, må man dog gå ud fra, at den konstaterede tendens knytter sig til stationsbyernes erhvervsmæssige struktur i almindelighed.

I de seneste årtier er der sket en ændring i stationsbybefolkningens aldersfordeling med en tydelig tiltagen i de ældste årgange. Denne udvikling er mest udpræget i de mindre og mellemstore stationsbyer. Den er i en del tilfælde ledsaget af en kraftig nedgang i den del af befolkningen, der er under 25 år. Oplysningerne om aldersfordelingen af de ledige i landkommunerne viser en stærkt stigende arbejdsløshedsprocent for alle aldersgrupper over 35 år. Sammenholder man dette med den ovenfor omtalte forskydning i stationsbyernes aldersfordeling, kan man formentlig forklare en del af stationsbyernes store ledighed ved, at udbuddet af arbejdskraft i de midterste aldersklasser har holdt sig nogenlunde konstant, samtidig med at der er sket en nedgang i efterspørgslen efter arbejdskraft. Landbrugets

Tabel 5

Antal helårsledige arbejdsmænd 1956/57 sammenlignet med antallet af de i erhvervene beskæftigede i 1950, inddelt efter bebyggelsens art og erhvervssammensætningen.

Kommunerne grupperet efter		Randers amt					Ålborg amt					Hjørring amt				
befolkning i bymæssig bebyggelse	håndværks- og industribefolkning	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Ledige i 6 laveste måneder	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Ledige i 6 laveste måneder	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]	Kommuner	De i erhvervene beskæftigede	Ledige i 6 laveste måneder	Helårsledige	Ledighedsgrad[1]
i procent af samlet befolkning																
0	0–9	12	4.208	12	58	1,38	7	2.081	3	19	0,91	3	1.096	–	16	0,73
under 20	10–19	32	14.691	55	252	1,72	22	12.561	30	181	1,44	25	15.788	42	428	1,49
– 20	20–29	11	6.032	15	101	1,68	3	1.389	5	30	2,16	2	1.006	2	26	1,39
over 20	10–19	5	3.623	11	73	2,02	13	12.115	68	315	2,60	11	12.240	37	387	1,73
– 20	20–29	8	6.671	30	125	1,87	16	18.150	208	519	2,86	13	16.848	98	620	2,13
– 20	30–39	5	4.702	28	111	2,36	3	2.905	12	66	2,27	3	4.967	68	364	4,35
– 20	40 og mere	4	5.238	48	99	1,89	2	6.686	55	154	2,30	–	–	–	–	–
I alt...		77	45.165	199	819	1,81	66	55.887	381	1.284	2,30	57	51.945	247	1.841	2,05

[1] d.v.s. helårsledige i procent af de i erhvervene beskæftigede.

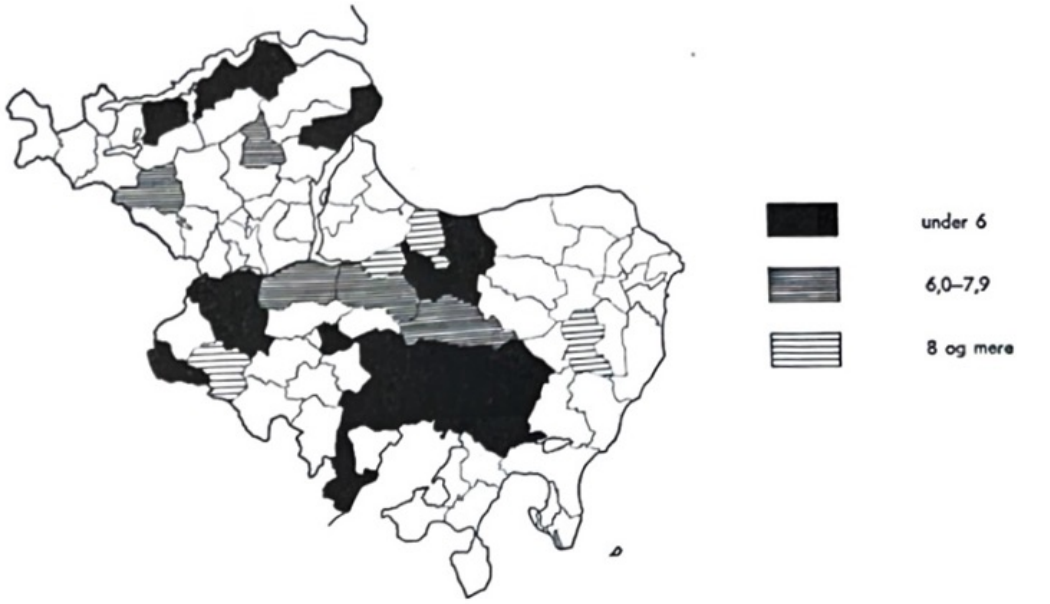
Kilder: Arbejdsministeriets månedlige opgørelse over ledigheden. Statistisk Departement: Erhvervsgeografisk Materialesamling, 1956.

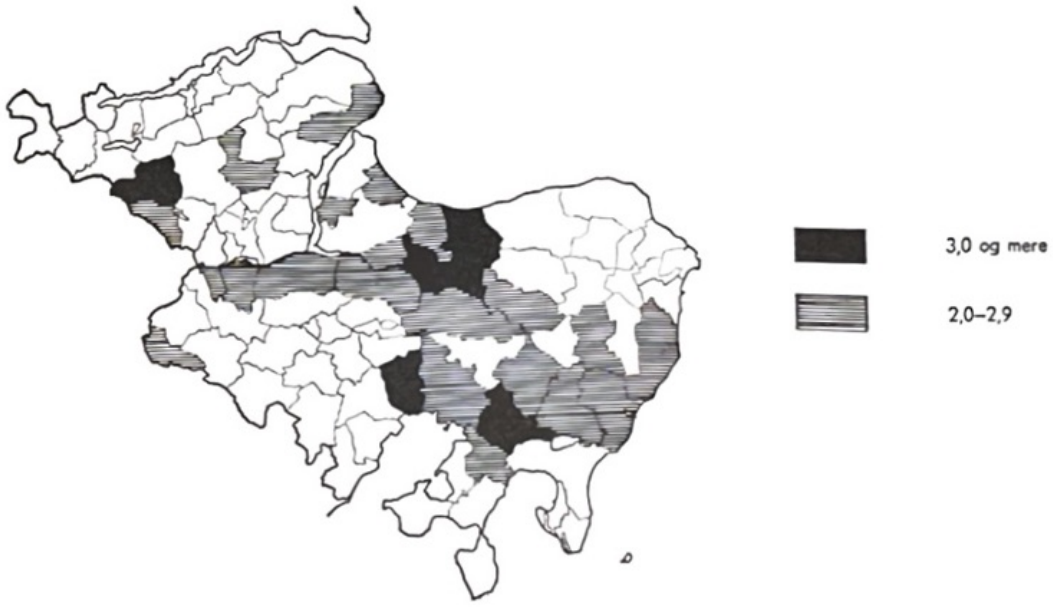

Randers amt (ca. 1 : 1.200.000).

Øverst er vist stationsbyernes indbyggertal i 1955, idet forstæderne er udeladt. Et stort område omkring Randers, et mindre omkring Grenå, samt Mols er uden stationsbyer.

Nederst er angivet det gennemsnitlige antal helårsledige arbejdsmænd i 1956/57, inkl. forstadskommunerne. Ledighedstallene er næsten overalt lavest i de kommuner, der ikke har bymæssig bebyggelse.

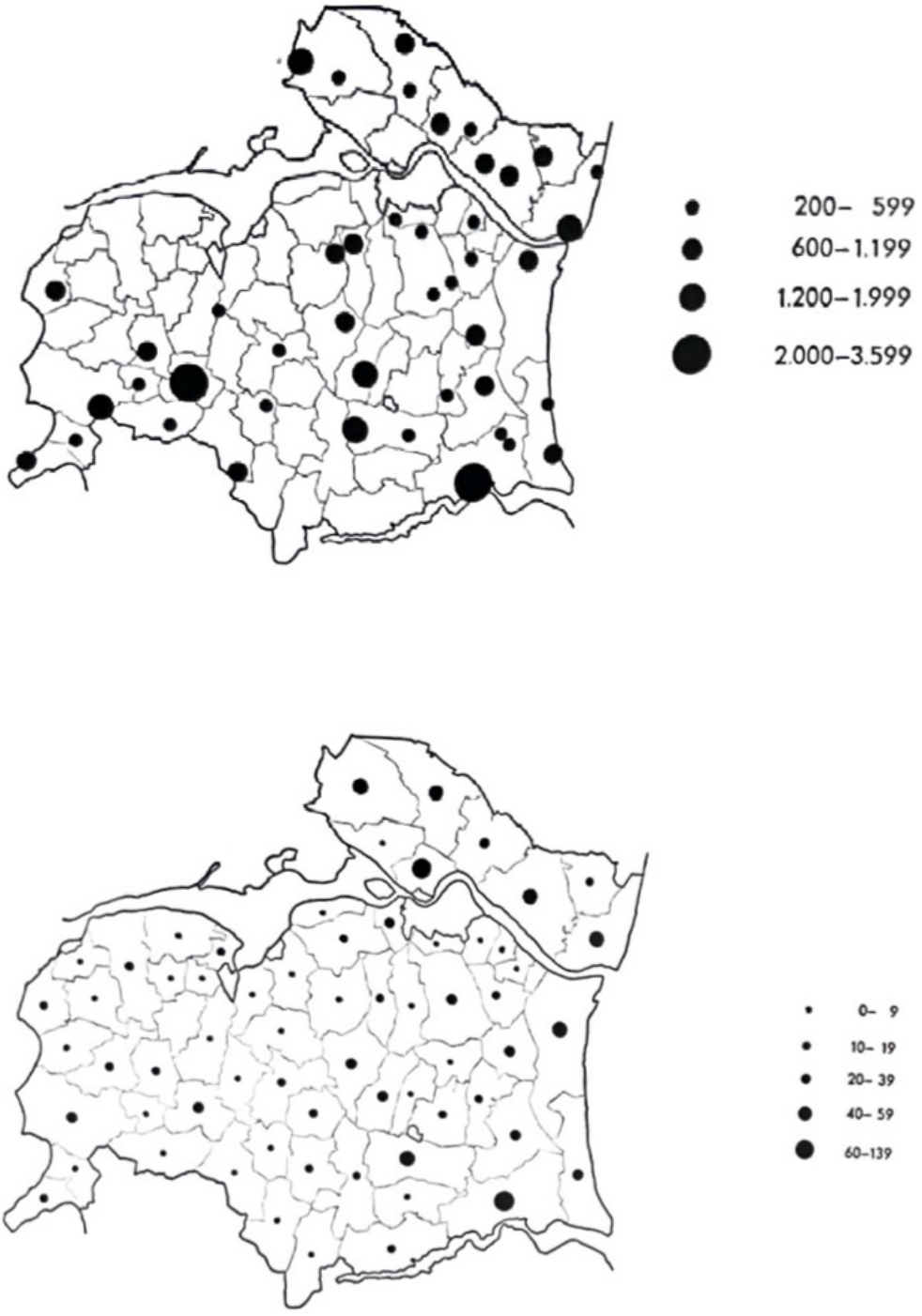

Randers amt (ca. 1: 1.200.000).

Øverst ses sæsonsvingningerne i arbejdsmandsledigheden i 1956/57 udtrykt ved forholdet mellem det absolutte antal ledige i de 6 højeste måneder og de 6 laveste, jvf. skalaen. Kommuner uden signaturangivelse har kun få ledige (tabel 2, B).

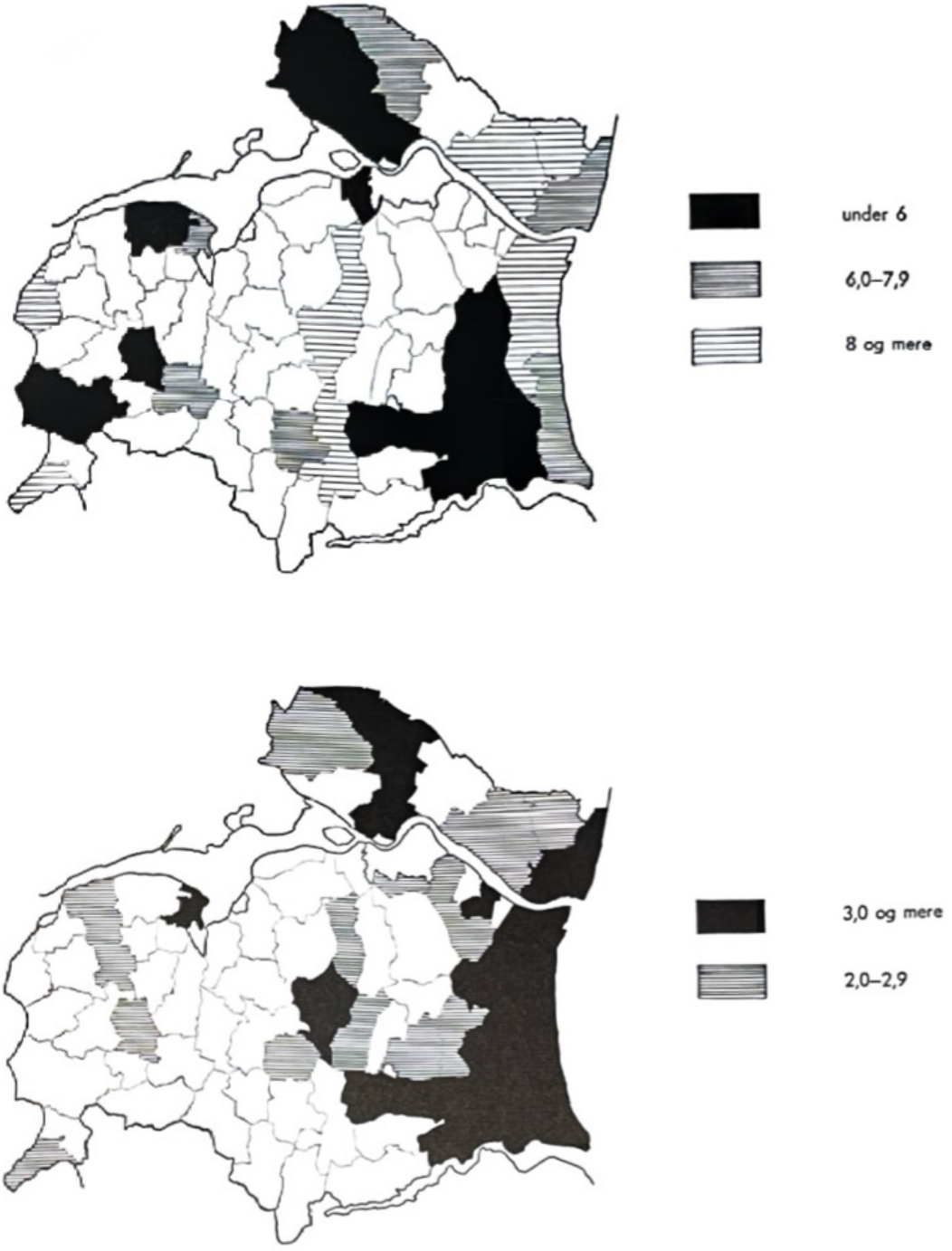
Nederst er vist antallet af helårsledige arbejdsmænd i 1956/57 i procent af de i erhvervene i 1950 beskæftigede. Kun i enkelte kommuner er tallet over 3 %, hvorimod der i et bælte fra Randers til Grenå findes en del med 2–3 % i ledighedsgrad.

Ålborg amt (ca. 1 : 1.200.000).

Øverst er vist stationsbyernes indbyggertal i 1955. Store og mellemstore stationsbyer findes overalt undtagen i det nordvestlige Himmerland og ved Hobro. Forstæderne er ikke medregnet.

Nederst ses antallet af helaarsledige arbejdsmænd i 1956/57. Den største arbejdsløshed findes i området nord for Limfjorden og i det østlige Himmerland, samt i Ålborgs forstæder.

Ålborg amt (ca. 1:1.200.000).

Sæsonudsvingene i ledigheden blandt arbejdsmændene i 1956/57 fremgår af det øverste kort (se i øvrigt tabel 2). Kommuner uden signatur har kun få ledige. Kommuner med små sæsonvariationer – svarende til mange langvarigt arbejdsløse – findes især nord for Limfjorden og i det østlige Himmerland.

Nederst er angivet den gennemsnitlige årlige ledighed i 1956/57 i procent af det i erhvervene beskæftigede antal personer. Også udfra dette synspunkt er arbejdsløshedsbyrden størst i det østlige Himmerland samt nord for Limfjorden.

Hjørring amt (ca. 1 : 1.200.000).

Øverste kort viser stationsbyernes indbyggertal i 1955, forstæderne er udeladt. Det er kun små områder, der er uden bymæssig bebyggelse, de største ligger vest for Frederikshavn samt omkring Hjørring.

Nederst ses det gennemsnitlige antal helårsledige i 1956/57. Kommuner med de absolut set største tal findes i den sydlige del af amtet.

Hjørring amt (ca. 1 : 1.200.000).

Øverst ses sæsonvariationerne i arbejdsmændenes ledighed (jvf. tabel 2). De hvide områder modsvarer kommuner med et lille antal helårsledige og omfatter stort set de samme områder som nævnt på foregående side.

Nederste kort viser antallet af helårsledige i 1956/57 i procent af de i erhvervene beskæftigede i 1950. Kun enkelte kommuner har mange langvarigt arbejdsløse, men i øvrigt er der en hel del kommuner – især i den sydlige del af amtet – hvor ledigheden er temmelig omfattende.

mindskede behov for arbejdskraft har antagelig også ramt stationsbyernes arbejdsmænd, såvel som de landarbejdere, der bor i de udprægede landbrugskommuner. Hertil kommer, at byerhvervene i stationsbyerne langtfra har været voksende overalt. Tilvæksten i industriel beskæftigelse er fortrinsvis kommet i enkelte lokaliteter, der derfor har fået en gunstig position. Den fortsatte udvikling af serviceerhvervene har heller ikke haft en jævnt spredt effekt som følge af de ændrede transportmuligheder. I øvrigt vil nogle af serviceerhvervene hovedsagelig efterspørge faglært arbejdskraft og dermed ikke forøge beskæftigelsen blandt arbejdsmændene.

For så vidt angår de stationsbyer, som har et både absolut og relativt set stort antal ledige arbejdsmænd, må man nok bedømme de fremtidige beskæftigelsesmuligheder noget pessimistisk. Det er almindelig erkendt, at vandringerne fra sådanne områder ikke svarer til de dårlige beskæftigelsesmuligheder, og at forklaringen herpå må findes i forhold, der ikke alene er beroende på situationen inden for arbejdsmarkedet. Det er ganske åbenbart umuligt – endog teoretisk set – at skabe større efterspørgsel efter arbejdskraft overalt i stationsbyer med stor ledighed. Konsekvensen heraf må blive, at man enten affinder sig med den foreliggende arbejdsløshed eller at man på saglig vis søger at sanere forholdene, der hvor det er mest påkrævet. Den sidste udvej forudsætter imidlertid en betydelig grundigere viden om erhvervs- og beskæftigelsesstrukturen end den eksisterende, men skulle til gengæld åbne vejen for resultater, der både menneskeligt, socialt og økonomisk ville være af blivende værdi.